

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1990

BRNO 1993

byly společně též zlomky větví dubu, jasanu a jilmu. Silnější zlomky uhlíků těchto tří dřevin mohou pocházet z kolíků zabezpečujících proutěné zpevnění slaměného obložení. U vrby jsem zjistil, že 30 zlomečků pochází z jedno-, dvou- až tříletých proutků a podobně u dubu pochází 10 zlomků z letorostů.

Problematikou vnitřní adjustace jam - obilnic u Slovanů se velmi zevrubně zabýval J. Kudrnáč (1958), který pro to soustředil množství historických údajů i současných etnografických paralel (cf. též MOSZYNSKI 1929). Zabezpečení slaměného obložení vrbovými proutky, větvíčkami a kolíky obilné jámy cituje Kudrnáč z okolí Piešťan. Nověji se této problematice dotýká Slavkovský (1988) a zmiňuje se též o druhu slámy donedávna ještě používané - byla "režná" tj. ze žita (Secale). Hensel (1965) upozorňuje, že kromě slamnaté výstelky se používala k obložení stěn jámy i borka z břízy. Nález zuhelnatělého zbytku slámy ze zásobice v Poštorné je tedy ojedinělým konkrétním dokladem v našich zemích z doby hradištní.

Literatura

HENSEL, W. 1965: Slowianszczyzna wczesnosredniowieczna. Warszawa.

KUDRNÁČ, J. 1958: Skladování obilí v jámách-obilnicích. Vznik a počátek Slovanů, Praha, 2, 233-252.

MOSZYNSKI, K. 1929: Kultura ludowa Slowian. Kraków.

SLAVKOVSKÝ, P. 1988: Roľník a jeho práce. Bratislava.

Verkohlte pflanzliche Überreste aus einer slawischen Vorratsgrube in Poštorná (Bez. Břeclav). Analysiert wurde ein kleineres Probeexemplar der verkohlten Wandverkleidung aus Stroh von einer Vorratsgrube. Erhalten blieben verkohlte Überreste von Weideruten, mit denen die Strohwiepen auf den Wänden der Vorratsgrube befestigt waren; zur Sicherung der dünnen Ruten dienten stärkere Pflöcke aus Esche, Eiche und Ulme. Es ist dies ein Unikatfund in unseren Ländern, denn bisher war Stroh zur Verkleidung von Vorratsgrubenwänden nur aus ethnographischen Parallelen bekannt. Was für ein Getreide in der Grube deponiert war wissen wir nicht, denn es blieben nur einige Gerste- und Roggenfrüchte und nur eine Emmerfrucht erhalten.

Emanuel Opravil, AÚ ČSAV Brno

UKONČENÍ VÝZKUMŮ NA ZNOJEMSKÉM HRADĚ (okr. ZNOJMO).

Archeologický výzkum, prováděný v letech 1987 - 1990 v areálu znojemskeho hradu, zhodnotili členové široké odborné komise, kteří se též za přítomnosti zahraničních badatelů v hojném počtu sešli ve Znojme dne 25. 9. 1990. O vlastním jednání a jeho výsledcích nás dobře informuje přijatý závěrečný protokol, který pro tuto zprávu zčásti přejímáme.

Více než čtyřicetičlenná komise byla svolána ředitelem AÚ ČSAV v Brně dr. J. Tejralem, DrSc., v souvislosti s ukončením výzkumných terénních prací, které byly na znojemskeém hradě v blízkosti rotundy sv. Kateřiny zahájeny sondážemi na podzim r. 1987 a probíhaly plně tři sezóny. Vedle tohoto plošně velkého výzkumu (přes 500 m²) se v jarních měsících r. 1989 uskutečnil samostatný výzkum uvnitř rotundy sv. Kateřiny, který již byl v průběhu r. 1989 komisionálně několikrát posouzen. Výsledky obou výzkumů byly již částečně publikovány v podobě kratších zpráv a odborných článků v časopisech (KLÍMA 1989, 1990, 1991, 1992). Podrobné studium, které v současné době probíhá, vyústí v souborné zpracování problematiky v rámci grantového úkolu vedoucího výzkumu a autora této zprávy.

Členové komise se seznámili s konečnými výsledky archeologických prací. V připravené expozici o rotundě vyslechli podrobný výklad vedoucího výzkumu dr. B. Klímy, CSc., zaměřený na historický vývoj znojemskeho hradu a vlastní výsledky archeologického bádání: 1) B. Klíma

stručně zopakoval hlavní přínos výzkumu v rotundě. Na základě stratigrafických zjištění a nálezového inventáře členové komise souhlasili s datováním vzniku rotundy do 11. století (viz též zápisy z minulých odborných komisí). 2) V další části jednání seznámil vedoucí výzkumu přítomné také s výsledky bádání v prostoru jižního okraje hradní ostrožny, se zbytky pravěkého osídlení a mocnými vrstvami zachycujícími středověký a novověký stavební vývoj původního přemyslovského centra. Bylo konstatováno, že v místech ostrožny se stopami pravěkého osídlení započala časně středověká stavební činnost až v 11.-12. století. Je doložena zbytky kamenných zdí a mocnějším souvrstvím, obsahujícím datovatelné hmotné nálezy včetně mincí. S pokračujícím středověkým vývojem souvisí vznik dalších kamenných staveb, nalézajících se ve složitějších stratigrafických souvislostech. Na tyto substrukce navázala i novověká stavební aktivita. V prostoru celé zkoumané plochy nebyly zjištěny žádné doklady stavebních zbytků a osídlení z doby římské a z velkomoravského období. Komise konstatovala, že archeologický výzkum byl proveden ve velmi složitých terénních podmínkách zodpovědně, přesně a s náležitou dokumentací. Ocenila se rovněž spolupráce všech zainteresovaných stran.

Archeologický výzkum splnil svoje poslání. Objasnili základní stratigrafickou situaci místa a stáří samotné rotundy.

Členové odborné komise doporučili interiér rotundy po provedeném průzkumu vhodně upravit. Obnaženou skálu navrhli zasypat praným šterkem a zakrýt keramickou dlažbou. Také plošný odkryv v okolí rotundy doporučili zasypat, provést vhodnou parkovou úpravu a prostor důsledně chránit před terénními a stavebními zásahy. Komise také znovu upozornila na nutnost důstojné prezentace této NKP, s konečným cílem vymístění provozů pivovaru.

Při eventuelním dalším výzkumu hradní ostrožny doporučili členové odborné komise vycházet z řezů kolmých k hradební zdi. V současné době však další výzkum není nezbytný.

Jednání doprovázela bohatá diskuse našich i zahraničních odborníků.

V závěru komise doporučila, aby s výsledky jejího jednání byla seznámena široká veřejnost v hromadných sdělovacích prostředcích. Tímto úkolem pověřila vedoucího výzkumu.

Abschluß der Terrainerforschungen auf der Burg in Znojmo (Bez. Znojmo). Zum Abschluß der Grabungen auf der Znojmo-Burg lud der Direktor des AÚ ČSAV eine Reihe von einheimischen sowie einige ausländische Spezialisten zur Verhandlung der Abschlußkommission ein, die am 25. 9. 1990 stattfand.

Die anwesenden Forscher informierte eingehend und bewertete die Arbeiten der Grabungsleiter und es wurden alle erreichten Ergebnisse der Terrainerforschungen beurteilt, die bei der Rotunde in den Jahren 1987 - 1990 auf einer Fläche von mehr als 500 m² verliefen. Untrennbarer Bestandteil waren ebenfalls die Forschungen im Inneren der Rotunde im Jahre 1989. Die Arbeitsergebnisse wurden teilweise schon publiziert (KLÍMA 1990, 1991, 1992). Das eingehende Studium wird die komplexe Bearbeitung der Problematik im Rahmen der Grantaufgabe des Grabungsleiters und Berichterstatters bringen.

Die stratigraphischen Beobachtungen und das Fundinventar bestätigten die Datierung des Entstehens der Rotunde in das 11. Jahrhundert. In diesem Zeitabschnitt begann auch eine lebhaftere Bautätigkeit, die die prähistorischen Fortifikationen ausnützte. Diese ist durch Überreste von Steinmauern und eine mächtigere Schichtenfolge belegt, die datierbare materielle Funde einschl. Münzen enthält. Mit der fortsetzenden mittelalterlichen Entwicklung hing die Entstehung von weiteren Steinbauten zusammen.

Die archäologische Untersuchung erfüllte ihre Sendung. Sie klärte die komplizierte stratigraphische Grundsituation des Ortes und Alters der Rotunde.

Literatura

- KLÍMA, B. 1990: Nový archeologický výzkum u rotundy ve Znojmě. Přehled výzkumů 1987, 52-54.
- KLÍMA, B. 1991: Archeologický výzkum znojmské rotundy. Památky a příroda 1991/1, 14-21, 32.
- KLÍMA, B. 1991: Dosavadní výsledky archeologického výzkumu u rotundy sv. Kateřiny ve Znojmě. Přehled výzkumů 1988, 41-43.
- KLÍMA, B. 1992: Die Burg von Znojmo und ihre unterirdischen Gänge. Der Erdstall 18, 43-59, Roding.
- KLÍMA, B. im Druck: Archeologický výzkum znojmského hradu. Vlastivědný věstník moravský. Bohuslav Klíma, jr., AÚ ČSAV Brno

PRACOVNÍ SKUPINA PRO NEOLIT A ENEOLIT MORAVY ČSSA PŘI ČSAV ve spolupráci s MAF a Katedrou historie Slezské university v Katovicích uspořádala ve dnech 5. až 7. června 1990 v Zálužné u Opavy seminář na téma "Neolit a eneolit Opavského a Horního Slezska a jeho návaznost na obdobný vývoj v okolních zemích". Zasedání se zúčastnilo 19 badatelů z Čech, Moravy, Slovenska a Polska. Mimo úvodní tři referáty, zabývající se relativní chronologií sledovaných období na Opavsku a Horním Slezsku, odeznělo 22 referátů a sdělení. Pozornost byla věnována zejména otázce železovského stupně lineární keramiky a jeho návazností na lengyelský kulturní komplex; problematice kultury s vypíchanou keramikou a jejím vztahům k MMK; chronologickému a regionálnímu členění MMK; otázkám terminologickým, spojeným s epilengyelským komplexem - jordanovská kultura nebo pozdní lengyel. Dále byly diskutovány otázky vazeb jordanovská kultura (= epilengyelské skupiny) - KNP; vnitřní chronologie KK; bošácké kulturní skupiny, jevišovické a řívnáčské kultury, kultury kulových amfor a kultury se šňůrovou keramikou a návazností na kulturu Veselé Chlopice, Mierzanowice a nitranskou. Příznivě byly přijaty referáty o stavu výzkumu štípané industrie MMK a KNP na Horním Slezsku a o stavu výzkumu ložisek radiolaritu v Bílých Karpatech. Závěr semináře byl věnován organizačním záležitostem a přípravě 9. semináře v roce 1991.

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

IX. SETKÁNÍ ČLENŮ SM-POBOČKY ČSSA PŘI ČSAV se uskutečnilo dne 26. května 1990 v Divadle hudby v Olomouci. Zúčastnilo se ho 21 členů a 4 hosté z výboru MAF. V průběhu jednání byla zhodnocena nově vzniklá situace a bylo rozhodnuto, že pobočka se stává autonomní součástí Moravského archeologického fóra. Společně s MAF zůstává až do vyřešení vzájemných vazeb i členem ČSSA při ČSAV. Pozornost byla věnována otázce možnosti zapojení členů neprofesionálů do záchranné služby s tím, že po vyřešení otázky začlenění záchranné služby na úrovni státní správy by se mohli zájemci po zaškolení a získání osvědčení (licence) stát konservátory pro dané regiony. Na základě předběžné ankety a tajných voleb byl zvolen výbor pobočky ve složení: M. Tymonová, Z. Brachtl, V. Goš, E. Grepl, J. Karel, P. Kouřil, P. Michna, J. Pavelčík a J. Tichánek. Odbornou část setkání zahájil M. Čížmář z AÚ ČSAV Brno přednáškou na téma "Púchovská kultura na Moravě". Po ní následovaly zprávy o výzkumech a nových nálezech členů pobočky a diskuse nad materiálem.

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1990

<i>Vydává:</i>	Archeologický ústav Akademie věd ČR Brno Koliště 19
<i>Odpovědný redaktor:</i>	Dr. Jaroslav Tejral
<i>Redakce:</i>	Dr. Eduard Droberjar (vedoucí redaktor) Dr. Lumír Poláček, Dagmar Vorlíčková
<i>Překlady:</i>	Dr. R. Tichý, E. Tichá
<i>Kresby:</i>	A. Krechlerová a autoři příspěvků
<i>Na titulním listě:</i>	bronzový přívěsek z depotu v Polešovicích
<i>Tisk:</i>	Tiskárna Gloria, Rosice u Brna
<i>Evidenční číslo:</i>	ÚVTEI-73332
<i>Vydáno jako rukopis:</i>	450 kusů